

**Helrosa för FC Rosengård i kampen mot cancer:
”Kräver en laginsats”**

FCR-stjärnan upplevde cancer på nära håll.

*2JO304 GENUSPERSPEKTIV I
JOURNALISTIKFORSKNING*

KVINNORÖRELSEN OCH FEMINISMER

- Kvinnorörelsen – kvinnors samverkan för att uppnå politisk, ekonomisk och juridisk jämställdhet med männen.
- Feminismer inom vetenskapsdiskurser – olika uppfattningar om genus i samhälle/kultur, där feminism både kan vara positioner i en politisk diskurs, allmänt tankegods, och teoretiska perspektiv om hur genus kommuniceras i medier och i sociala sammanhang.
- Teori om genus avgränsas till specifika kontexter.

GENUSBEGREPPET

Inom genusvetenskap/feministisk forskning används flera begrepp för kön

- ❖ Biologiskt kön
- ❖ Socialt kön
- ❖ Könsroll
- ❖ Genus

Genusvetenskap/feministisk forskning förenas av att problematisera relationer mellan kvinnor och män.

Genusbegreppet

SOCIALT KÖN, KÖNSROLL ELLER GENUS?

Kulturella föreställningar om kön – egenskaper som bygger på biologiskt kön – dvs. könskoder.

Forskningsdistinktioner

- Genus är det socialt konstruerade könet.
- visar skyldigheter och rättigheter kopplade till biologiskt kön.

Definitionen **GENUS** används för att förklara kön genom sociokulturella processer och hur de konstrueras *i relationer mellan män och kvinnor*.

Journalistikforskning om genus med fokus på de socialt konstruerade skillnaderna!

Andra genusidentiteter inkluderas.

KVANTITATIV ELLER KVALITATIV JÄMSTÄLLDHET?

Kvantitativ jämställdhet : jämn fördelning mellan kvinnor och män (olika utbildningar; yrken; fritidsaktiviteter och maktpositioner.

40 procent till 60 procent eller jämnare
= jämställt område.

Finns det mer än 60 procent kvinnor i en
grupp är den kvinnodominerad.

Finns det mer än 60 procent män i en grupp
är den mansdominerad.

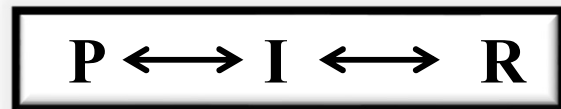

Kvalitativ jämställdhet : att oavsett kön ta tillvara på människors kunskaper, erfarenheter och kompetenser inom alla områden i samhället.

GENUS OCH JOURNALISTIK

Studier om hur genus utvecklas i journalistikens produktion, innehåll och receptiton.

- **Produktion** – journalistikens villkor och strukturer,
- **Innehåll** – journalistikens ”språk” och koder,
- **Reception** – journalistikens vardagskultur.

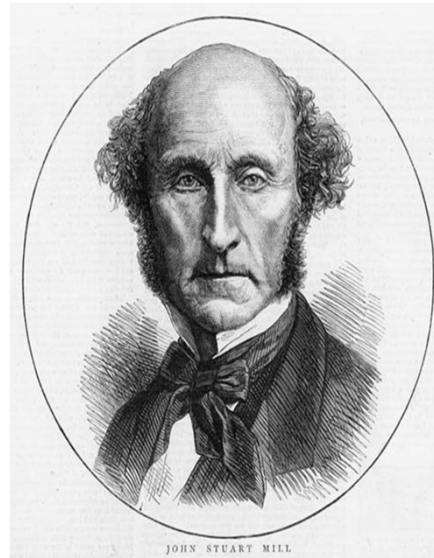
Vårt västerländska feministiska arv i koncentrerad form:

An Vindication of the Rights of Women (1792)

Mary Wollstonecraft

Källa: <http://sv.wikipedia.org/20091026>

On the Subjection of Women (1869)

John Stuart Mill.

Källa <http://www.ne.se/20091026>

Emmeline Pankhurst arresteras 1914
efter en demonstration

Källa: <http://www.ne.se/20091026>

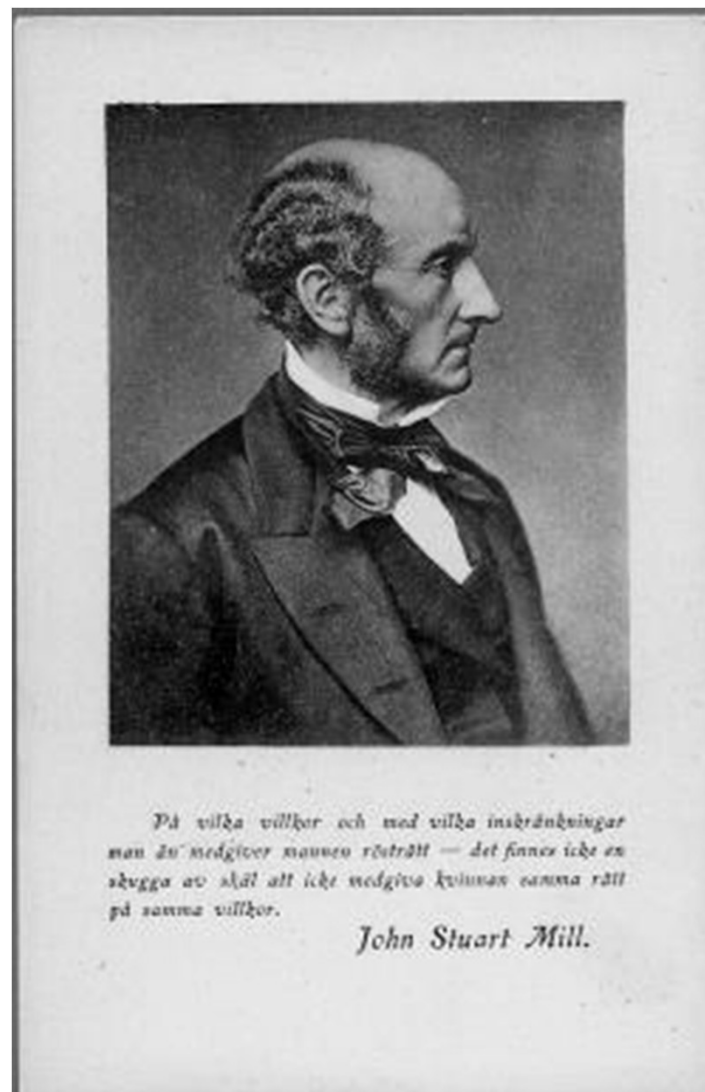
Rösträttkort som visar ett porträtt
av John Stuart Mill, 1806-1873.

Text: "På vilka villkor och
med vilka inskränkningar
man än medgiver mannen
rösträtt –

det finnes icke
en skugga av skäl att icke
medgiva kvinnan samma
rätt på samma villkor."

John Stuart Mill

Källa: Kvinnohistoriska samlingarna www.ub.gu.se

NÅGRA VIKTIGA ÅRTAL I SVENSK LAGSTIFTNING

1845 Införs lika arvsrätt för män och kvinnor

1863 Ogifta kvinnor över 25 blir myndiga

1873 Kvinnors rätt till akademisk utbildning

1884 Myndighetsålder för ogifta kvinnor sänks till 21 år

1921 Gifta kvinnor blir myndiga vid 21 år

1923 Kvinnors rätt till statlig tjänst

1939 Förbud mot att avskeda kvinnor pga. förlovnings, giftermål, graviditet och förlossning

1950 Båda föräldrarna förmyndare för barn inom äktenskapet

1955 Yrkesarbetande kvinnors rätt till 3 månaders betald ledighet vid förlossning.

1958 Kvinnors rätt att prästvigas

1964 P-piller godkänns i Sverige

1969 Ny läroplan i grundskolan för jämställdhet mellan könen i skolan.

1974 Föräldraförsäkringen för båda föräldrarna, som kan delas mellan dem.

1975 FN:s kvinnoår. Ny abortlag som ger rätt till fri abort t.o.m. 18:e graviditetsveckan.

1979 Lagen om jämställdhet mellan könen

**Wendela Hebbe
(1801–1865)**

Socialreporter
Aftonbladet

WENDELA HEBBE
Teckning av Maria Röhl 1842, KB

**Fredrika Bremer
(1801–1865)**

Utrikeskorrespondent
för Aftonbladet

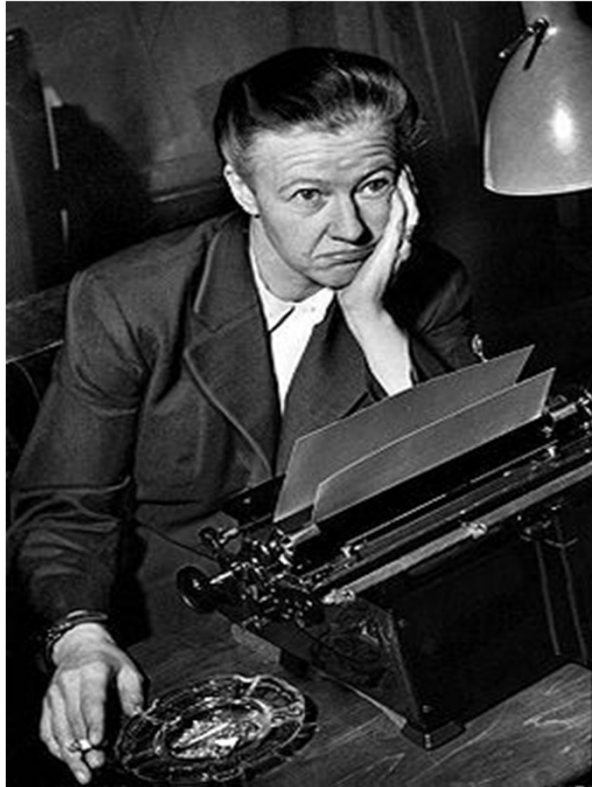

Ida Bäckman,

Lärare, journalist/utrikeskorrespondent och
författare – Stockholm dagblad

1867 – 1950

Farliga färder och roliga(1906-1910)

Barbro Alving, Bang, 1909 – 1987

Social reporter

Bevakade spanska inbördeskriget 1936.

Övertygad pacifist

Aktionsgruppen Mot Svensk Atombomb(AMSA)

Öppet kritisk mot Sveriges politik under kalla kriget.

Lästips

Pennskaft, Reportrar och Tidningskvinnor

<http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:462435/FULLTEXT01.pdf>

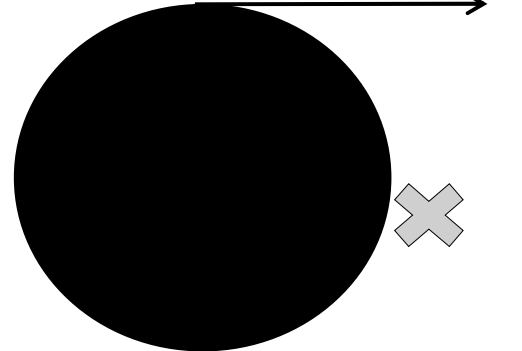
SVENSKA KVINNliga JOURNALISTER

1901 – Journalistförbundet bildas och får tre kvinnliga medlemmar
1906 – Lotten Ekman, Svenska Dagbladet, rapporterar från rittarspelen
1910 – Den kvinnliga journalistgruppen ”Ligan” bildas
1929 – Margareta de Geer, den första kvinnliga hallåan i radio
1936 – Barbro Alving, Dagens Nyheter, rapporterar från OS i Berlin
1938 – Astrid Kindstrand, första kvinnliga nyhetsuppläsaren i radio
1958 – Gun Hägglund, första kvinnliga nyhetsuppläsare i tv
1959 – Barbro Alving, refererar en världsmästerskapsmatch i boxning

1977 – Mildred Eriksson första kvinna som anställs på Radiosporten
1982 – Ann-Britt Ryd Pettersson, första kvinnliga sportreportern i tv
2000 – Agneta Lindblom-Hultèn, första kvinnliga ordföranden i Journalistförbundet
2000 – Åsa Edlund, första kvinna att kommentera en ishockeymatch i direktsändning
2013 – AnnaMaria Jansson, kommenterar som första kvinna en fotbollsmatch i direktsändning
2014 – Jenny Modin, första kvinna som ordförande i Sportjournalisterna Klubb Stockholm

Källor: Svenska Journalistförbundet och Svenska Sportjournalistförbundet

KÖNENS EXISTENSVILLKOR: EN MODELL

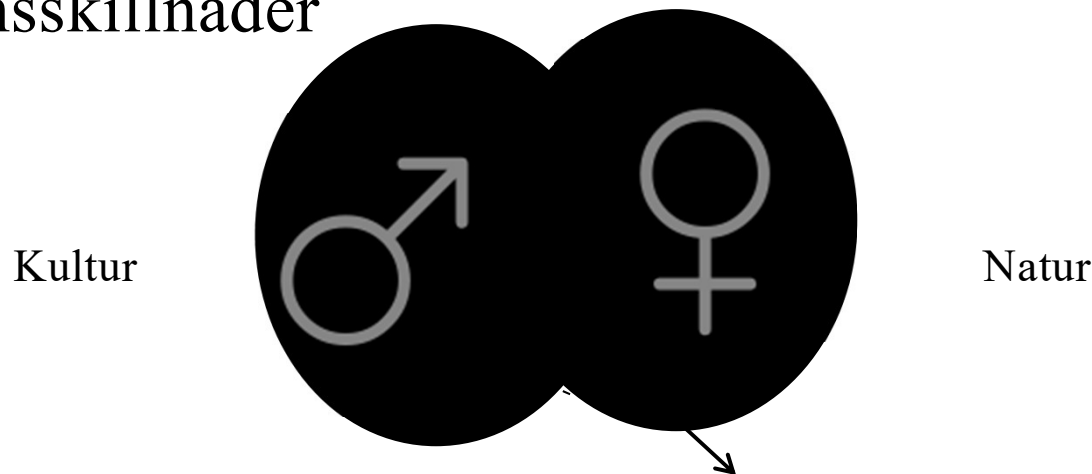
1. Går sin egen väg. Den centrifugala kraften, extrovert och dominant
2. Att uppoffra sig själv för andra. Den centripetala kraften, introvert och självutplånande
- X. Den ideala linjen – att växla mellan de olika krafterna utifrån individens egna behov och förutsättningar

Krafterna inte är könsbetingade utan socialt och kulturellt konstruerade.

Ur Lissie Åström (1986) *I kvinnoled*

DIKOTOMIN MAN OCH KVINNA: EN ANNAN MODELL

Kultur och natur som motsatser som förklarar
könsskillnader

Gemensam sfär definierad av män

Talcott Parssons teori om att könen kompletterar varandra.

Modellen återkommer i dagens livmodersfeminism.

FEMINISMENS IDEALTYPEN :

De radikala feministerna menar att förtryck av kvinnor är resultatet av det patriarkala systemen där männen som grupp har makt och kontroll över kvinnorna som grupp.

Patriarkat – samhällsstruktur av makt i över- och underordnade hierarkier där männens värld är normen.

Matriarkat – kvinnovälde, där makten i samhället utgår från kvinnan som norm.

DAM

svenskdam.se

Den kungliga webben

KUNGLIGA MODEBLOGGEN

Här visar Victoria upp sin nya lyxväska - så mycket kostar den

Dina åsikter är viktiga för oss!

Välkommen till Svensk Damtidnings LÄSARPANEL!

Läs mer här

Läs allt om Victorias & Daniels babylycka»

Modernt Patriarkat?

The cover of the magazine 'Svensk Damtidning' features a large photograph of Victoria Beckham and her children. The headline reads 'MADELEINE BRYTER UPP FRÅN USA!'. Other headlines include 'Prinsessan i koma efter fruktansvärd trafikolycka!', 'Ringde själv hem till mamma Silvia och pappa kungen', 'Lasse Bengtssons varning - försvann helt efter Nyhetsmorgon', 'TINA TÖRNQUIST Så stylar hon kronprinsessan!', and 'Glad midsommar! VICTORIA & DANIEL rivstartade sommaren med familjedag på slottet'. The cover also includes the magazine's name 'SVENSK DAMTIDNING', issue information 'Nr 26 Pris 32:00 18 - 24 juni 2020 42 nöck 4,90 €', and a badge that says 'Extra! Dubbelkryss!'. There is a barcode at the bottom left.

 Den kungliga webben

Modernt Matriarkat?

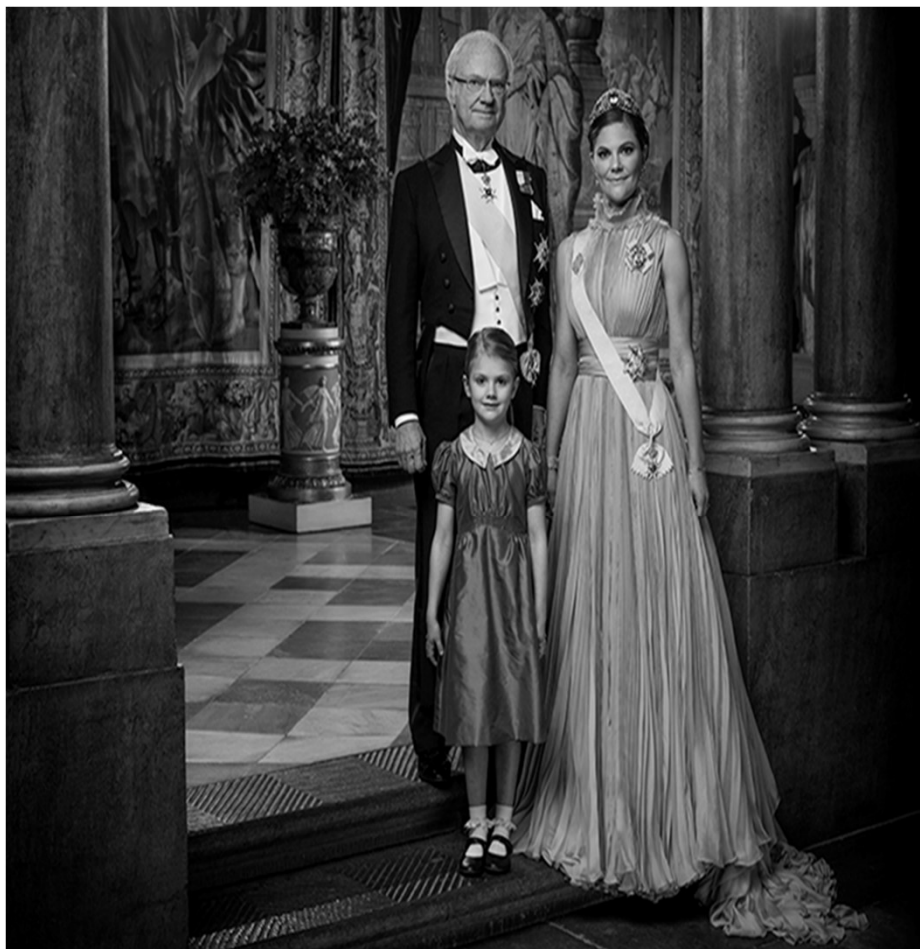

Rösta på Europas bäst klädda kunglighet!

**Kungligt Våra prinsessor är rena skönhetsdrottningarna!
Det unga prinsessgardet excellerar i mode och alla har
sin egen personliga stil. Men vem är bäst klädd?**

SVERIGES KUNGAHUS

**AKTUELLT
KALENDER
KUNGAFAMILJEN
BESÖK KUNGLIGA SLOTTEN**
<https://www.kungahuset.se/>

H.M. Konungen, Sveriges statschef, tillsammans med H.K.H. Kronprinsessan och H.K.H. Prinsessan Estelle. Kronprinsessan och Prinsessan Estelle är tronarvingar och första och andra personer i tronföljden.

FEMINISMENS IDEALTYPEN

FORTSÄTTNING :

Marxistiska feminister – de kapitalistiska systemen är orsaken till kvinnoförtrycket. Män kontrollerar och äger makten över de ekonomiska systemen och över kvinnor.

De kapitalistiska systemens arbetsfördelning leder till att kvinnor får sämre betalt än män.

Kvinnor står i beroendeställning till institutioner styrda av män för sin försörjning och sitt uppehälle.

Det dubbla förtrycket :

1a ordningens förtryck   Klassförtrycket

2a ordningens förtryck   Könsförtrycket

KULTURELLA REFERENSRAMAR OM ARBETSFÖRDELNING I POLITIKEN?

Hillary

President election

SYDSVENSKAN RIBER
- 2015

Om jämställdhet i
politiken?
Dagordningsmakt
och patriarkal
struktur?

FEMINISMENS IDEALTYPEN FORTSÄTTNING

De liberala feministerna – liberala ideal inkluderar alla medborgare. Män och kvinnor är i grunden lika och har samma rättigheter.

Fördomar mot kvinnor befästs genom lagar om hur samhället organiseras.

Kvinnor exkluderas från vissa områden.

Lösningen är att lagstifta bort fördomarna.

De liberala idealen:

- *värdighet
- *autonomi
- *jämlighet
- *självförverkligande

omfattar alla medborgare, feminism ingår som en del av liberal politik

Hörby går till botten med chefernas nakenbad

Personal & Ledarskap, 2020-10-07 15:23 Publicerat på webb.

- Nakenbadet under en konferens för Hörbychefer har ruskat om den skånska kommunen. Nu ska kommunledningen gå till botten med både poolincidenten och den kritiserade arbetsmiljösituationen i Hörby.

Nakenbad kostar skjortan

Skånska Dagbladet, 2020-10-02

Jonas Karlsson, Jonas Karlsson

HÖRBY Utredningen om chefernas nakenbad på Örenäs slott ser ut att bli en dyr historia för skattebetalarna i Hörby. Moll Wendén Advokatbyrå AB har fått uppdraget att göra utredningen. För det tar man 2 900 kronor i timmen.

FEMINISMENS IDEALTYPEN FORTSÄTTNING

Socialistisk feminism använder både marxistiskt och radikalfeministernas tänkesätt.

Samhället är byggt på två förtryckarsystem
– de patriarkala och kapitalistiska system.

2016: DEBATTEN KALLADES FÖR EN AV DE FULASTE NÅGONSIN

DÅ : Aftonblader

Gör charader i talarstolen.

- Här är en kvinna som tänker kämpa för oss som ny president och kvinnan kan inte ens gå 15 meter till sin bil.

Give me a break!

NU: Expressen

**Se Trump håna Hillary Clintons
hälsokris – nu har han själv corona!**

2016-10-10 FOTO: REUTERS

FEMINISMENS IDEALTYPEN FORTSÄTTNING:

Postmodern feminism/queer bygger på teoretiskt inriktade forskningsperspektiv inom språk- och kunskapsvetenskapliga områden. (t.ex. Butler, Crenshaw, Haraway)

Genus uppfattas som språkliga konstruktioner som inte existerar som kategorier i verkligheten utan bara inom vissa givna kontexter. Maskulint och feminint är socialt konstruerade dikotomier som reproduceras genom språk och i handlingar.

Normen för ”naturligt heterosexuella” ifrågasätts. Traditionella ideal och heteronormativitet uppfattas som ideologiska konstruktioner som syftar till att legitimera maskulin makt och männens ”rättigheter” att förtrycka kvinnor.

**QUEER –MAKTDISKURSER OM
KÖN REPRODUCERAS
GENOM SPRÅKET.**

Judith Butler (1956-)
Professor i retorik och litteratur,
University of California, Berkeley

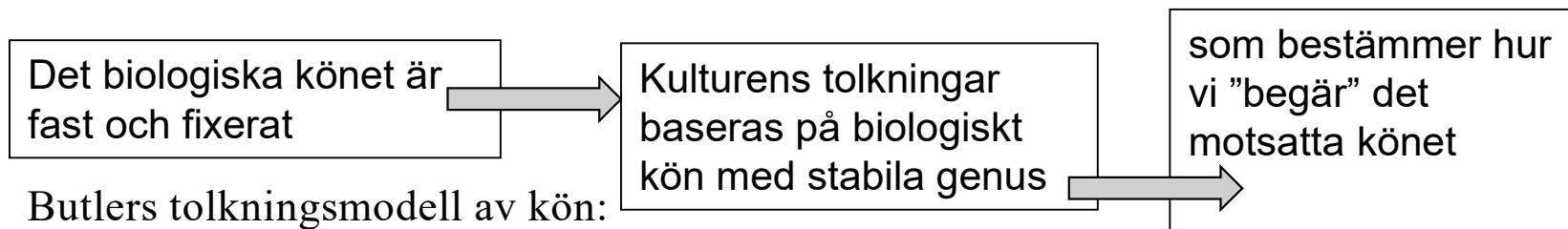
Könsroller produceras och reproduceras enligt en heterosexuell norm – **heterosexuella matrisen** – andra sexuella identiteter utgår från denna heteronormativa diskurs om genus.

Det finns inga naturliga uttryck för kön och sexualitet eftersom vi aldrig kan frigöra vår upplevelse av identitet från vår socialisationsprocess .

Könsrollen är något vi "gör" – inte något vi "är".
(Doing gender/not being gender)

BUTLERS HETEROSEXUELLA MATRIS

- En konventionell tolkning av kön:

- Butlers tolkningsmodell av kön:

Du har en kropp

Du har eller kan skapa och forma en identitet

Du kan ha begär

"...rather gender is an identity tenuously constituted in time, instituted in exterior space through a *stylized repetition of acts*." Butler 1990:140

Butler 1990: 12;139ff
Hirdman&Kleberg 2015

GENUS, BILDTEKNIK OCH TILLTAL

Laura Mulvey 1941 -
professor of film and media
studies at Birkbeck,
University of London

”The gaze” definierar hur vi betraktar ”bilder” och placerar betraktandet i en social kontext.

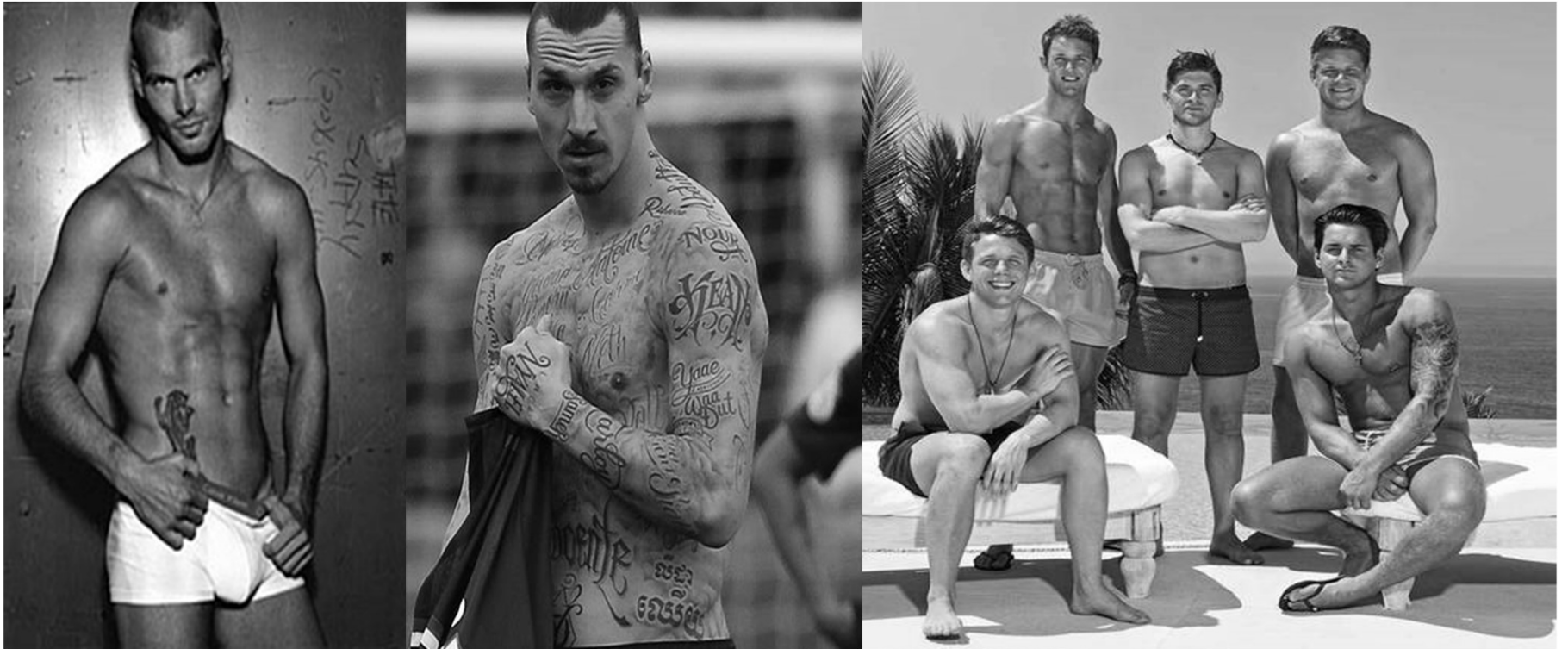
”The gaze” innebär att åskådaren/publiken använder sig av en granskande blick i förhållande till bilden.

”The male gaze” - utgår från att patriarkala strukturer är omedvetna konventioner som reproduceras i modern ”bildteknik” och placerar kvinnor i en objektposition för en manligt granskande blick. (jfr. passiv – aktiv)

The Male Gaze?

The Female Gaze?

The QUEER Gaze?

Caster Semenya celebrates winning the Women's 800m final during the athletics event at the Rio 2016 Olympic Games.

'God made me the way I am':

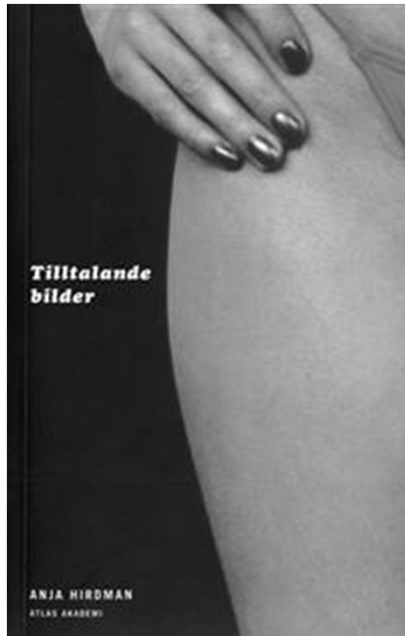
Caster Semenya fires back at IAAF gender rules
02 May 2018 - 10:13 By Nomahlubi Jordaan

HOMOSOCIALITET

- En social gemenskap som byggs upp av relationer mellan personer av samma kön.

Lästips!

Hirdmans avhandling
”Tilltalande bilder”2002

- Mäns homosocialitet
  - utgår från samhällets patriarkala strukturer
- Kvinnors homosocialitet
  - utgår från patriarkala strukturers förväntningar på kvinnor.
- Homosociala kommunikations- /medierum
  - kommunikation och språk har genrespecifika drag formar platser där homosociala band och gemenskaper mellan personer av samma kön reproduceras och bekräftas.

(journalistik, yrkesområden, fritidsvanor, smak och livsstilar)

SPORTJOURNALISTIKENS HOMOSOCIALA MEDIERUM

Sportjournalister antastas på jobbet

Dagens Nyheter/KULTUR/2017-06-15

hugo.lindkvist@dn.se

Antastade av fans utanför stadion och elitspelare som klär av sig nakna eller säger ”ska jag visa kuken för dig?” Kvinnliga sportjournalister som ska göra sitt jobb tvingas utstå trakasserier. ”Det här handlar inte om sport – det handlar om ett strukturellt problem i samhället”, säger SVT-journalisten Lovisa Gierdda.

Lena Sundqvist är en av dem som talat öppet om trakasserier som kvinnliga sportjournalister utsätts för.

Efter det fick hon stöd från Växjö's hockeyklack som rullade ut den här banderollen. FOTO Jonas Ljungdahl

MODERNA GENUSPERSPEKTIV, FORTSÄTTNING:

Raewyn Connell
1944 – Professor
Emerita Sydney
University

Tips! Connells webbsida
[http://www.raewynconnell.net/
p/masculinities_20.html](http://www.raewynconnell.net/p/masculinities_20.html)

Mansforskningen inspireras av feministiska teorier och tankar.

Maskulinitet:

Den hegemoniska maskuliniteten utgör kärnan i den dominerande bilden av manligheten. (idealbild).

Den delaktiga maskuliniteten innefattar de män som inte förkroppsligar den maskulina hegemonin, men användes för att förhandla om tolkningsutrymme. (vardagsmannen).

Den underordnade maskuliniteten är den icke-maskulina positionen. Detta gäller män som överskridit könsgänser och uppfattas som feminina. (Connell 1995)

...Masculinities are not equivalent to men; they concern the position of men in a gender order. They can be defined as the patterns of practice by which people (both men and women, though predominantly men) engage that position. (www.raewynconnell.net)

"Människor av manligt kön skyddar varandra"

Nya Wermlands-Tidningen, 2020-02-03 Tomas K Ojala
Sektion: Insändare Sida 21, del 1

Återigen ska tyvärr ishockeyspelare av manligt kön lägga ribban på vad som är ok.

Det är dessutom beklämmande att sportjournalister av manligt kön (Markus Strömberg i detta fall) ska skydda det maskulina beteendet som inte hör hemma på en idrottsarena.

Kan någon räkna upp i vilken annan sport sådant skulle vara acceptabelt? Fotboll? Innebandy? Tennis? Golf?

Om en idrottare av kvinnligt kön gjorde detsamma - hade det accepterats? Så, varför ska andra regler gälla för ishockeyspelare av manligt kön?

"pojkar är pojkar" ...
Föregångare för beteende
på en idrottsarena bör vara
de av kvinnligt kön.

POSTFEMINISM - ANGELA MCROBBIE & BEVERLEY SKEGGS

Habitus, en social position för genusidentitet i populärkultur.

Habitus uttrycker den *kollektiva livsstilen* genom smak och handlingar.

- Att tycka
  - Att göra
- Postfeminism och konsumtion
- Maktordningar av klass och genus.

Lästips! Bourdieu (1999) Den manliga dominansen

McRobbie(2009) The aftermath of Feminism

Skeggs & Wood (2014) Reacting to Reality Television

What not to wear –
Trinny & Susannah

INTERSEKTIONALITET

Intersektionalitet synliggör speciella maktrelationer som baseras på kön, klass och ras/ethnicitet.

- Intersektionella perspektiv tar hänsyn till *flera positioner* för att förstå människors erfarenheter, identiteter och möjligheter i samhället.

- Kvinnor är inte "bara" kvinnor.

Flera demografiska faktorer måste läggas till för att förstå och förklara ojämlika maktrelationer.

(social klass, ethnicitet, sexualitet, funktionshinder, generation)

INTERSEKTIONALITET OCH GENUS

- ”vit hegemonisk feminism” (Paulina de los Reyes och Diana Mulinari(2005).
- Feminism formas kring en dominerande kärna om femininitet som en vit västerländsk medelklasnorm.
- Vit västerländsk femininitet är en könad(gendered) och etnisk (ethnic)identitetsposition. Patriarkala maktdiskurser(institutionell makt) relateras till ras/etnicitet.

Flera maktrelationer synliggörs mellan kvinnor/män genom ras/etnicitet.(Jfr Foucault och Butler)

(Källa: Genusvetenskaplig Tidskrift 2010 Nr1-2, Hirdman & Kleberg 2015)

VITTHETENS HEGEMONI OCH GLÄDJEDÖDARE

Sara Ahmed 1969

- - ”känslor är inte något vi är, utan något vi gör”.
- Att ställa de jobbiga frågorna (feminist killjoy)
- Att utmana normer – riva murarna (the brick wall)
- Erfarenheter av kön förkroppsligas genom våra handlingar i en social kontext.
- Mediernas affektiva funktioner
- Vad känslor betyder för hur vi upplever genusidentitet.

Lästips: Ahmed (2012) On Being Included Racism and Diversity in Institutional Life. Introducing the brick wall concept

➤ *Hegemonisk vit svensk maskulinitet?*

➤ *Reproduktion av kolonial/patriarkal makt?*

➤ *Hegemonisk femininitet?*

➤ *Vilka intersektionella maktrelationer är synliga / är dolda?*

QUEER OCH GENUSIDENTITET

- Identitet är inte fast förankrad eller ”färdig”, utan föränderlig.
- Identitet *är mer än summan* av alla tidigare sociala och kulturella uttryck om vad som sagts om identitet.
- Den inre upplevelsen av identitet upprepas genom diskurser och är en produkt av socialiseringsprocesserna.
- Genusidentitet ingår som rekvisita i hur vi uppträder och lärs in genom socialisation. (Performativitet)
- Queer problematiserar genus genom att utmana och ifrågasätta traditionella definitioner av sexualitet, maskulinitet och femininitet.

2JO304 Genus och journalistik HT 2020

